

2.2. Соціальна політика у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та їх родин на місцевому рівні (приклад м. Хмельницького)

Сучасна Україна характеризується системною суспільною кризою, якій передували економічна напруга, відчутна різниця між номінальними та реальними доходами населення, різке зниження платоспроможності українців, майнове розшарування, ріст кримінальних правопорушень, девіантні прояви, протистояння нових морально-етичних норм та цінностей старим, погіршення демографічної ситуації, бездіяльність політичних сил у вирішенні питання соціальної захищеності осіб, які перебувають у кризовому становищі та потребують підтримки для подолання складних життєвих обставин.

Український соціум охарактеризувався зубожінням населення та хитким становищем таких суспільно значущих галузей як освіта, медицина, культура внаслідок проблемного фінансування. Похідною даної проблеми стала поява соціально незахищених категорій населення, серед яких можна назвати дітей-сиріт, матерів-одиначок, людей молодого віку, пенсіонерів, людей з обмеженими функціональними можливостями, алко- та нарко-хворих, осіб із діагнозом ВІЛ/СНІД, біженців тощо.

Нещодавно до чималого переліку соціально незахищених категорій людей додалась ще одна – учасники антитерористичної операції (далі – АТО) та члени їх сімей. Учасники бойових дій нерідко потребують протезування, забезпечення житлом, санаторно-курортного лікування, вирішення питань соціальної, професійної адаптації та матеріального забезпечення.

Увесь перелік потреб військовослужбовців-учасників бойових дій та їх родин повинен забезпечуватися через посередництво діяльності уряду в аспекті впровадження соціальної політики, яке здійснюється шляхом виконання урядових програм та планів обласними, місцевими адміністраціями та їх структурними підрозділами в таких сферах як:

- охорона здоров'я;
- освіта;

- зайнятість населення;
- житлова політика;
- соціальне забезпечення.

Отже, метою даного дослідження є висвітлення змісту поняття «соціальна політика», аналіз нормативно-правових актів, що гарантують захист та забезпечення соціальних гарантій учасникам АТО та їхнім родинам. Дослідження передбачає висвітлення стану реалізації соціальної політики на загальнодержавному рівні, її впровадження через виконання урядових планів та програм на місцевому рівні, зокрема органами виконавчої влади м. Хмельницького.

Обговорюючи сутність соціальної політики, ми акцентуємо увагу на забезпеченні вроджених та набутих потреб людини, які полягають у відтворенні населення, у їжі, диханні, русі, одязі, житлі, відпочинку; у безпеці свого існування, впевненості в завтрашньому дні, стабільності суспільства, гарантованості праці; у належності до колективу, групи чи спільноти, у спілкуванні, турботі про інших та увазі до себе, в участі в спільній трудовій діяльності; у повазі з боку інших, визнанні та високій оцінці своїх якостей, у службовому зростанні і високому статусі в суспільстві; у самовираженні, у самореалізації (або самоактуалізації), тобто в діяльному прояві себе як самостійної, оригінальної, творчої особистості; потребі в нових знаннях про навколишній світ, у самопізнанні, залученні до наук, мистецтв тощо¹⁴¹.

Забезпечення людських потреб здійснюється через виконання заходів, програм та планів, передбачених урядом України з метою реалізації соціальної політики на всіх щаблях державної влади. Саме втілення соціальної політики робить нашу державу соціальною, що передбачає гарантії соціальних прав людини (табл. 2.1.)¹⁴².

---

¹⁴¹ Бриндіков Ю.Л. Курс лекцій з дисципліни «Людина у сучасному соціумі». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://msn.khnu.km.ua/mod/resource/view.php?id=118918>. – Назва з екрану.

¹⁴² Основи соціальних знань. Навчальний посібник. Під загальною редакцією Ю.О. Шклярського. – Миколаїв: Видавництво «КВІТ», 2008. – 440 с.

Таблиця 2.1.

Соціальні права людини в Конституції України

№	Стаття	Зміст
1	Ст. 1	Україна є суверенна й незалежна, демократична, соціальна, правова держава
2	Ст. 3	Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність
3	Ст. 17	Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі в Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей
4	Ст. 21	Усі люди є вільні й рівні у своїй гідності та правах. Права та свободи людини є невідчужуваними та непорушними
5	Ст. 22	Конституційні права і свободи гарантуються й не можуть бути скасованими. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу наявних прав та свобод
6	Ст. 23	Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості
7	Ст. 24	Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками
8	Ст. 43	Кожен має право на належні, безпечні та здорові умови праці
9	Ст. 46	Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом
10	Ст. 47	Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожен громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду
11	Ст. 48	Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло
12	Ст. 49	Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного й доступного для всіх громадян медичного обслуговування
13	Ст. 51	Батьки зобов'язані утримувати дітей до повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватись про своїх непрацездатних батьків
14	Ст. 52	Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу
15	Ст. 53	Кожен має право на освіту. Повна загальна освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних та комунальних навчальних закладах

Таким чином, перелік конституційних прав пояснює нам соціальне забезпечення громадян як комплекс заходів, спрямованих на підтримку та

розвиток усіх сфер життя українців, необхідних для їхньої повноцінної соціалізації.

Зауважено, що соціальна політика є системою програм, заходів та служб, спрямованих на досягнення соціальних цілей. Виконання урядових програм та заходів відбувається відповідно до чинного законодавства, спрямованого на регулювання соціального захисту учасників АТО та їхніх родин. У систему законодавчого регулювання соціального захисту учасників АТО входять наступні закони України¹⁴³: «Про боротьбу з тероризмом», «Про військовий обов'язок та військову службу», «Про збройні сили України», «Про національну гвардію України», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (з відповідними змінами щодо оздоровлення дітей учасників АТО), «Про охорону дитинства», «Про вищу освіту» (ці закони гарантують державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти в державних та комунальних навчальних закладах дітям учасників бойових дій, учасникам АТО), «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни», «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних сил України, та членів їх сімей», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Зазначені законодавчі акти передбачають спеціальні права військовослужбовців-учасників бойових дій, зокрема тих комбатантів, які отримали інвалідність під час виконання професійних обов'язків, для їх подальшої інтеграції в соціум, а саме права на¹⁴⁴:

– медичну допомогу (безоплатно або на пільгових умовах) та медичну реабілітацію;

---

¹⁴³ Чижов Д.А. Нормативно-правове забезпечення права на соціальний захист учасників АТО та членів їх родин / Д.А. Чижов // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. – 2016. – Вип. 845. – С. 173-182.

¹⁴⁴ Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

- освіту;
- матеріальне забезпечення;
- соціально-побутове обслуговування;
- санаторно-курортне лікування;
- транспортне обслуговування;
- створення громадських об'єднань;
- забезпечення безперешкодного доступу до об'єктів соціальної інфраструктури;
- забезпечення безперешкодного доступу до інформації за допомогою засобів комунікації.

При впровадженні соціальної політики, важливу регулятивну функцію здійснюють підзаконні нормативно-правові акти, які видані на основі закону, відповідно до закону і спрямовані на його виконання з конкретизацією законодавчих приписів або встановлення первинних норм. Підзаконні акти володіють необхідною юридичною силою. До таких нормативно-правових документів належать укази Президента України («Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників АТО»), «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 18 лютого 2015 року «Про заходи щодо створення належної матеріально-технічної бази для лікування, реабілітації та оздоровлення військовослужбовців та інших осіб, які брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, а також учасників бойових дій та інвалідів війни»), нормативні акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції про порядок та умови виплати винагороди особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за безпосередню участь в антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду»; наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Положення про експертну групу з розгляду документів щодо протезування та/або ортезування учасників антитерористичної операції, які втратили функціональні можливості кінцівок»; наказ Міністерства інфраструктури «Про затвердження Інструкції про порядок та розміри виплати

винагороди військовослужбовцям Державної спеціальної служби транспорту за безпосередню участь у воєнних конфліктах чи антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду»), акти Кабінету Міністрів України («Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які боронили незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення», «Деякі питання протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок», «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції (крім військовослужбовців, звільнених у запас або відставку)», «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням», «Про утворення Міжвідомчого координаційного центру соціально-трудової реабілітації учасників антитерористичної операції, які дістали поранення, контузію, каліцтво або інше захворювання під час участі в антитерористичній операції»), нормативні акти місцевих органів виконавчої влади (Програма соціальних виплат у Львівській області на 2015–2019 рр. дітям військовослужбовців, добровольців, волонтерів які загинули під час участі в АТО або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, отриманих у зоні АТО. Розпорядження Київського міського голови В. Кличко¹⁴⁵ від 12.11.2014 року №□398 «Про окремі питання координації діяльності з підтримки киян, які беруть участь в антитерористичній операції в східних областях України, та переміщених із тимчасово окупованої території й зони проведення антитерористичної операції осіб»; від 11.11.2014 року №□397 «Про утворення робочої групи з опрацювання

---

¹⁴⁵ Офіційний інтернет-портал Дніпровської районної державної адміністрації в місті Києві. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dnipr.kievcity.gov.ua/content/normatyvnopravova-baza-ato.html>. – Назва з екрану.

питання соціального захисту у сфері житлового забезпечення киян-учасників антитерористичної операції та сімей киян, які загинули під час проведення антитерористичної операції на сході України»; від 12.11.2014 року №□1323 «Про комісію з вирішення питань надання допомоги киянам-учасникам антитерористичної операції»; від 23.10.2014 року №□1190 «Про відведення секторів для почесних поховань загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції на кладовищах міста Києва»; від 03.09.2014 року «Про утворення Координаційної ради з питань підтримки киян, які беруть участь у антитерористичній операції в східних областях України та тимчасово переміщених, із зони антитерористичної операції, осіб». Рішення восьмої сесії Хмельницької міської ради від 21.09.2016 року №□56 «Про затвердження «Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016–2017 рр.»¹⁴⁶, рішення двадцятої сесії Хмельницької міської ради від 31.01.2018 року №□82 «Про затвердження «Програми соціальної підтримки учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їх сімей на 2018–2020 рр.»¹⁴⁷).

Розглядаючи в дослідженні питання реалізації соціальної політики у сфері соціального захисту учасників АТО та їхніх родин на місцевому рівні, спираючись на досвід та практику законодавчих та виконавчих органів державної влади м. Хмельницького, зосередимо увагу на висвітленні змісту та виконанні «Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016–2017 рр.» та ««Програми соціальної підтримки учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їх сімей на 2018–2020 рр.»».

Зважаючи на збройний конфлікт на східних рубежах нашої держави, появи нової категорії населення України – учасники АТО та їхні родини, які перебувають у СЖО, виникає необхідність надання додаткових соціальних

---

¹⁴⁶ Звіт про хід виконання Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016-2017 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=39968%3A-----2016-2017-&catid=330%3A2011-09-30-07-09-51&Itemid=251. – Назва з екрану.

¹⁴⁷ Рішення двадцятої сесії Хмельницької міської ради від 31.01.2018 року № 82 «Про затвердження «Програми соціальної підтримки учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їх сімей на 2018 – 2020 рр.» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=39968%3A-----2016-2017-&catid=330%3A2011-09-30-07-09-51&Itemid=251. – Назва з екрану.

гарантій учасникам АТО, членам їхніх сімей, членам сімей загиблих або померлих осіб, які брали участь в АТО, зокрема в аспекті покращення фінансово-матеріального стану даної категорії.

Спираючись на звіт начальника управління праці та соціального захисту населення Хмельницької міської ради Воронецького С. І. про хід виконання «Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016–2017 рр.», можемо стверджувати, що ця програма є комплексом заходів, які реалізувалися з метою надання соціальних, медичних, психологічних та юридичних послуг громадянам – учасникам АТО на сході України, членам їх сімей, у тому числі членам сімей загиблих учасників АТО, які перебували у скрутному соціально-психологічному становищі й потребували допомоги.

Отже, комплексність та багатовекторність даної програми засвідчує пряме дотримання всіх норм та завдань соціальної політики, таких як забезпечення чіткого функціонування всієї системи соціально-політичних інститутів, які є суб'єктами такої політики; формування оптимального співвідношення та підтримання необхідних пропорцій між ними; здійснення координації діяльності різних елементів системи, усвідомленої спрямованості їхніх зусиль; спрямування різних форм, засобів, заходів, методів на одержання очікуваних результатів; створення умов реалізації соціального потенціалу людини; перетворення соціальних чинників на одну з домінант з економічного зростання; посилення адресної підтримки соціально незахищених верств населення тощо

Дана Програма спрямована на розв'язання найважливіших проблем та поєднання зусиль наступних суб'єктів соціальної політики: органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, організацій, установ різних форм власності, одним із векторів діяльності яких є поглиблення соціального захисту, адаптації, спільна координація наявних ресурсів для забезпечення соціальних гарантій учасників АТО, членів їхніх сімей, сприяння виявленню поваги до комбатантів та створення світлого образу учасника бойових дій-захисника Батьківщини.

Виконання Програми регламентується такими законодавчими актами, як Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», постанов і розпоряджень КМУ щодо соціального захисту сімей загиблих учасників АТО, інвалідів війни, поранених учасників АТО та вшанування пам'яті загиблих.

Отже, оперуючи статистичними даними, необхідно зауважити, що в Єдиному державному реєстрі осіб, що мають право на пільги перебуває дві тисячі сімсот тридцять чотири особи, які мають пільговий статус, пов'язаний з АТО, з них: 2615 осіб – учасники бойових дій, 48 осіб – інваліди війни, 82 особи – члени сімей загиблих, 3 особи – учасники війни.

З метою виконання Програми проводиться відшкодування пільг за житлово-комунальні послуги (у розмірі 50%) членам сімей загиблих (померлих) учасників АТО, які на даний час зареєстровані та проживають у м. Хмельницькому. Таким чином, у 2016 році 46 осіб отримали пільги на загальну суму вісім тисяч п'ятсот гривень, у 2017 році 82 особи – п'ятдесят вісім тисяч триста сорок гривень. Зокрема, у 2016 році 1003 особи були звільнені від сплати за послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій на загальну суму 428,20 тис. грн. Матеріальну допомогу в розмірі 1098,90 тис. грн. було надано у 2016 році 994 учасникам АТО, у 2017 році 1415 осіб отримали відповідно 1352,40 тис. грн. Потрібно зазначити, що впродовж 2016–2017 років було здійснено відшкодування коштів за встановлення лічильників об'ємних витрат газу 9 сім'ям учасників та 5 сім'ям загиблих учасників АТО.

Як ми знаємо, соціальна політика є неоднозначним поняттям, що пов'язане із рядом урядових програм та заходів, які спрямовані на покращення системи зайнятості населення, житлової політики, системи освіти, соціального забезпечення та охорони здоров'я. Останній напрям теж висвітлюється в Програмі через інформування про проведення обов'язкових медичних оглядів демобілізованих учасників АТО в кількості 678 осіб. Проведено диспансерний огляд комбатантів, оглянуто комплексно понад 400 хмельничан зазначеної

категорії. За медичною допомогою до лікувальних закладів міста Хмельницького звернулись 9 учасників АТО, з них 4 особи, що дістали поранення в зоні АТО, 6 осіб із захворюваннями, які виникли під час перебування в зоні АТО, двох військовослужбовців-учасників бойових дій шпиталізовано.

Упродовж 2016 р. здійснено зубопротезування 19 військовослужбовцям-учасникам бойових дій на суму 124 тисячі гривень; у 2017 році проведено зубопротезування 38 учасникам АТО на загальну суму 173 тисячі гривень у межах Програми з використанням сучасних матеріалів. За 2 роки стоматологічну допомогу отримали більш ніж 180 учасників бойових дій. Упродовж 2016–2017 рр. сурдологом було оглянуто 47 учасників бойових дій. Працівниками амбулаторно-поліклінічних закладів охорони здоров'я проведено медичний добір на санаторно-курортне лікування та оформлено відповідну документацію 99 учасникам АТО.

Оздоровлено в дитячих таборах 257 дітей, батьки яких загинули, дістали поранення, контузію або каліцтва, беручи участь у бойових діях на Сході України. Здійснюється постійний психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку із сімей учасників АТО. Безоплатним харчуванням забезпечено 1038 учнів загальноосвітніх навчальних закладів та 463 вихованці дошкільних навчальних закладів.

Забезпечено звільнення від сплати за навчання в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах 71 дитину загиблих військовослужбовців-учасників бойових дій на Сході України, а також 21 дитину із сімей, які переміщені з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО, на що використано з міського бюджету 46 000 гривень.

Головними суб'єктами соціальної політики, як стверджує автор навчального посібника «Соціальна політика» П. Шевчук¹⁴⁸, є люди, держава, суспільство, політичні партії, громадські організації, які мають неоднакові можливості, глибину, способи та засоби впливу на об'єкти соціального буття, характеризуються різною юридичною та економічною діяльністю, але всі вони

---

¹⁴⁸ Шевчук П.І. Соціальна політика: 2-е вид. – Львів: Світ, 2005. – 400 с.

мають спільний вектор соціального забезпечення та підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. У звіті по Програмі доведено дійсність цього твердження висвітленням діяльності ряду організацій та установ, серед яких вирізняються Рекреаційний центр «Берег надії», міський Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; Хмельницький міський центр зайнятості, «Хмельницький міський спортивно-технічний клуб ДТСААФ», автошкола ОСТК ТСУ тощо.

Рекреаційним центром «Берег надії» здійснюється психологічна реабілітація учасників АТО та членів їхніх сімей: у 2017 році оздоровлено 86 дітей учасників бойових дій; в осінньо-зимовий період відбулось 2 заїзди учасників АТО (48 осіб). Центром надається послуга іпотерапії, відвідувачі мають змогу користуватися тренажерними та комп'ютерними залами, здійснювати велосипедні екскурсії, насолоджуватися профілактичним масажем та кисневими коктейлями.

Щодо діяльності Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, то необхідно зосередити увагу на візитах фахівців Центру з метою визначення потреб військовослужбовців-учасників бойових дій та їхніх сімей для подолання СЖО. За 2016–2017 роки було складено 200 соціальних паспортів потреб учасника АТО, здійснено оцінку потреб, надано психологічну, юридичну, гуманітарну допомогу сім'ям загиблих воїнів-визволителів.

Через посередництво діяльності Хмельницького міського Центру зайнятості зі 141 учасника АТО, які перебувають на обліку, працевлаштовані 24 особи, зокрема 4 особи заснували підприємницьку діяльність за сприяння служби зайнятості, отримавши одноразову виплату допомоги по безробіттю. Перераховуючи здобутки Центру зайнятості, зауважимо, що 12 осіб пройшли професійне навчання за професіями електрогазозварник, охоронець та відновили професійні навички після тривалої перерви в роботі через стажування на виробництві, 1 особа брала участь у громадських роботах.

За результатами проведеного тендеру, укладено договори про навчання учасників АТО у двох хмельницьких автошколах: ПП «Хмельницький міський спортивно-технічний клуб ДТСААФ» за адресою вул. Березнева, 3, у якому

освітніми послугами було охоплено 64 особи; автошкола ОСТК ТСУ (вул. Кам'янецька, 96) навчала 84 особи.

Шість громадських організацій, що опікуються учасниками АТО та їхніми сім'ями, отримали у 2017 р. з міського бюджету 123 000 гривень.

Діти учасників бойових дій беруть активну участь у різних заходах. Зокрема, за 2016–2017 роки у загальноміських заходах (новорічні та різдвяні свята, День матері, Міжнародний День захисту дітей, акція «Бібліотечне місто», заходи до Дня міста) було залучено близько тисячі дітей.

Організовано безоплатне відвідування програм гастролюючих цирків та атракціонів луна-парків для 350 дітей учасників бойових дій, що загинули та дітей із сімей, які переміщені з тимчасово окупованих територій та районів проведення АТО.

Відповідно до рішення шістнадцятої сесії Хмельницької міської ради від 12.07.2017 року № 14 «Про затвердження Порядку забезпечення 50% оплати навчання у вищих навчальних закладах м. Хмельницького для учасників АТО, які перебувають на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб і мають право на пільги та зареєстровані в місті Хмельницькому» проведено 50% оплати за навчання для 35 студентів міста на суму 70 000 гривень¹⁴⁹.

Здійснено розподіл субвенції з державного бюджету на будівництво (придбання) житла для 11 сімей загиблих військовослужбовців, які боронили східні рубежі України. На поліпшення житлово-побутових умов комбатантам I-II груп інвалідності витрачено 7 000 000 гривень (фінанси виділено 11 сім'ям на придбання квартир).

Здійснюється розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок для будівництва й обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд для 11 учасників АТО та 3 членів сімей загиблих воїнів

---

¹⁴⁹ Рішення шістнадцятої сесії Хмельницької міської ради від 12.07.2017 року № 14 «Про затвердження Порядку забезпечення 50% оплати навчання у вищих навчальних закладах м. Хмельницького для учасників АТО, які перебувають на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги та зареєстровані в місті Хмельницькому» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khmelnysky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=.- Назва з екрану.

загальною площею 9200 м²; для будівництва індивідуальних гаражів 33 учасникам бойових дій та членам сімей загиблих комбатантів загальною площею 756 м².

Прийнято рішення про затвердження проектів землеустрою щодо відведення та надання земельних ділянок у власність для будівництва й обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд для 27 бійців загальною площею 16 200 м², для будівництва індивідуальних гаражів 71 учаснику АТО загальною площею 1 728 м². 219 осіб зазначених категорій поставлено на чергу по наданню земельних ділянок для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд.

Крім того, встановлюються меморіальні дошки в закладах освіти, надгробки на могилах воїнів, що полягли, обстоюючи честь та гідність своєї держави. 50 учасників АТО нагороджено Почесною відзнакою «Воля та мужність»¹⁵⁰.

Ми бачимо здійснення чималої роботи із вшанування та гарантування соціально-правового захисту учасників бойових дій та їхніх сімей виконавчим комітетом Хмельницької міської ради та його структурними підрозділами. Хмельницька міська влада й надалі планує співпрацювати із організаціями та установами різних форм власності для забезпечення соціальної підтримки вище зазначених категорій населення. Свідченням перспективної роботи є рішення двадцятої сесії «Про затвердження «Програми соціальної підтримки учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей на 2018–2020 рр.».

Програмою передбачається реалізація комплексу взаємопов'язаних завдань та заходів, що спрямовані на вирішення нагальних проблем, поєднання зусиль усіх суб'єктів соціальної політики для поглиблення соціального захисту, адаптації, спільної координації наявних ресурсів для забезпечення соціальних гарантій учасників АТО, членів їхніх сімей; створення в суспільстві атмосфери підтримки та поваги до членів сімей загиблих та учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей.

---

¹⁵⁰ Звіт про хід виконання Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016-2017 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=39968%3A-----2016-2017-&catid=330%3A2011-09-30-07-09-51&Itemid=251. – Назва з екрану.

Внаслідок реалізації заходів та виконання завдань Програми (табл. 2) очікується досягнення певних зрушень у реалізації соціальної політики в місті, охоплення чималої кількості учасників АТО, Революції Гідності та членів їхніх сімей заходами соціальної адаптації та соціально-психологічної підтримки через дотримання державних соціальних гарантій, а також впровадження нових форм адресної допомоги.

Таблиця 2.2.

Завдання та заходи щодо виконання Програми соціальної підтримки учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей на 2018–2020 роки

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Джерело фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн.		
				2018 р.	2019 р.	2020 р.
1.	Відшкодування пільг за житлово-комунальні послуги (у розмірі 50%) членам сімей загиблих учасників АТО, учасників Революції Гідності, які на даний час зареєстровані та проживають у м. Хмельницьку	Управління праці та соціального захисту	Міський бюджет	396,72	455,0	525,0
2.	Звільнення учасників АТО, членів сімей загиблих під час участі в АТО від сплати за послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (незалежно від загальної площі житла з урахуванням наявних пільг)	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	640,73	735,0	845,0
3.	Надання одноразової матеріальної допомоги учасникам АТО, учасникам Революції Гідності, членам їхніх сімей та членам сімей загиблих таких осіб	Управління праці та соціального захисту	Міський бюджет	1000,0	1700,0	1800,0

Продовження таблиці 2.2.

4.	Відшкодування коштів за встановлення лічильників обліку спожитої води та об'ємної витрати газу учасникам АТО, учасникам Революції Гідності та членам сімей загиблих таких осіб	Управління праці та соціального захисту	Міський бюджет	100,0	120,0	150,0
5.	Формування реєстру учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей	Управління праці та соціального захисту населення, управління охорони здоров'я, управління освіти	–	–	–	–
6.	Забезпечення щорічного проведення профілактичних оглядів учасникам АТО, учасникам Революції Гідності та медикаментозне забезпечення	Управління охорони здоров'я	Міський бюджет	150,0	150,0	200,0
7.	Забезпечення учасників АТО, учасників Революції Гідності пільговим зубопротезуванням із використанням сучасних матеріалів (за винятком протезування з дорогоцінних металів) та слухопротезуванням	Управління охорони здоров'я	Міський бюджет	400,0	400,0	400,0
8.	Надання планової стоматологічної допомоги з використанням сучасних матеріалів демобілізованим учасникам АТО, учасникам Революції Гідності	Управління охорони здоров'я	Міський бюджет	200,0	200,0	200,0
9.	Визначення потреби та забезпечення постраждалих учасників АТО, учасників Революції Гідності санаторно-курортним лікуванням	Управління праці та соціального захисту населення, управління охорони здоров'я	Державний бюджет	–	–	–

Продовження таблиці 2.2.

10.	Визначення потреби та забезпечення постраждалих учасників АТО, учасників Революції Гідності технічними та іншими засобами реабілітації	Управління праці та соціального захисту населення, управління охорони здоров'я	Державний бюджет	–	–	–
11.	Здійснення заходів щодо психологічної реабілітації постраждалих учасників АТО, учасників Революції Гідності	Управління праці та соціального захисту населення	–	–	–	–
12.	Проведення екскурсій для учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їх сімей по історичних місцях області	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	40,0	50,0	60,0
13.	Розширення спектру надання соціальних послуг у рекреаційному центрі сімейного типу по відновленню здоров'я дітей-інвалідів та інших груп населення з обмеженими можливостями «Берег надії» з метою реабілітації учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів їхніх сімей	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	–	–	–
14.	Забезпечення оздоровленням дітей, батьки яких загинули, дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в АТО або під час масових акцій громадянського протесту	Управління освіти, управління молоді та спорту, управління охорони здоров'я	Міський бюджет	528,0	561,0	594,0
15.	Забезпечення учасників АТО, учасників Революції Гідності безоплатним доступом до спортивних споруд, залів для організації тренувального процесу та занять спортом	Управління молоді та спорту	–	–	–	–
16.	Залучення учасників АТО до участі в міських змаганнях із різних видів спорту	Управління молоді та спорту	–	–	–	–

Продовження таблиці 2.2.

17.	Оформлення соціального паспорту потреб учасників АТО, учасників Революції Гідності (за особистим зверненням у міський Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді) з метою визначення видів соціальної допомоги та надання комплексу соціальних послуг	Міський Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	-	-	-	-
18.	Надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу учасників АТО, Революції Гідності з метою подолання (мінімізації) СЖО, у тому числі проведення психологічної роботи	Міський Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	-	-	-	-
19.	Надання соціально-побутових послуг самотнім пенсіонерам, які є членами сімей загиблих осіб, що брали участь в АТО або під час масових акцій громадянського протесту та опинились у СЖОах (відповідно до діючого законодавства)	Міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	-	-	-	-
20.	Сприяти демобілізованим військовослужбовцям-учасникам АТО, учасникам Революції Гідності в працевлаштуванні, зокрема через професійне навчання на замовлення роботодавців ЄСВ та працевлаштування безробітних із числа учасників бойових дій	Міський центр зайнятості	-	-	-	-
21.	Надання безоплатної первинної правової допомоги учасникам бойових дій АТО, учасникам Революції Гідності та членам їхніх сімей	Виконавчі органи міської ради	-	-	-	-
22.	Надання фінансової підтримки громадським організаціям, які опікуються учасниками АТО, учасниками Революції Гідності та членами сімей загиблих	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	200,0	200,0	250,0

Продовження таблиці 2.2.

23.	Проведення культурно-мистецьких заходів для учасників АТО, учасників Революції Гідності та членів сімей загиблих таких осіб	Управління праці та соціального захисту населення, управління культури й туризму	Міський бюджет	200,0	200,0	250,0
24.	Організація соціальної та професійної адаптації учасників АТО, учасників Революції Гідності згідно з Постановою КМУ від 21 червня 2017 р. № 432	управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	500,0	575,0	590,0
25.	Виділення житла учасникам АТО, учасникам Революції Гідності та членам сімей загиблих осіб відповідно до вимог чинного законодавства	Відділ обліку та розподілу житлової площі	–	–	–	–
26.	Здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей із сімей учасників АТО, учасників Революції Гідності в закладах освіти	Департамент освіти та науки	–	–	–	–
27.	Забезпечення безоплатним харчуванням у закладах загальної середньої освіти дітей, батьки яких загинули під час участі в АТО, батьки яких є учасниками АТО або брали участь у АТО, із сімей учасників Революції Гідності, які отримали ушкодження здоров'я, із сімей загиблих під час участі в Революції Гідності	Департамент освіти та науки	Міський бюджет	3354,6	3596,1	3811,9
28.	Забезпечення безоплатним харчуванням у закладах дошкільної освіти дітей, батьки яких загинули під час участі в АТО, батьки яких є учасниками АТО або брали участь у АТО, із сімей учасників Революції Гідності, які отримали ушкодження здоров'я, із сімей загиблих під час участі в Революції Гідності	Департамент освіти та науки	Міський бюджет	2708,9	2903,9	3078,2

Продовження таблиці 2.2.

29.	Влаштування в дошкільні навчальні заклади дітей, батьки яких учасники АТО, учасники Революції Гідності або загинули (померли) під час участі в АТО, участі в Революції Гідності	Департамент освіти й науки	–	–	–	–
30.	Залучення дітей учасників АТО, учасників Революції Гідності до загальнономіських заходів	Управління культури й туризму, управління освіти, управління молоді та спорту	Міський бюджет	10,0	15,0	20,0
31.	Звільнення від сплати за навчання в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах дітей із сімей загиблих під час участі в АТО, дітей із сімей, які переміщені з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО	Управління культури й туризму	Міський бюджет	80,0	90,0	100,0
32.	Передбачити безоплатне відвідування програм гастролюючих цирків та відвідування атракціонів луна-парків дітьми із сімей загиблих під час участі в АТО, дітьми, батьки яких є учасниками АТО, учасниками Революції Гідності та дітьми із сімей, які переміщені з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО згідно з поданими списками	Управління культури й туризму	–	–	–	–
33.	Забезпечення поховання загиблих (померлих) осіб, які брали участь в АТО (у межах вимог діючого законодавства)	СКП «Хмельницька ритуальна служба»	По мірі необхідності	–	–	–

Продовження таблиці 2.2.

34.	Забезпечення догляду за могилами загиблих (померлих) осіб, які брали участь в АТО та учасників Революції Гідності	СКП «Хмельницька ритуальна служба»	Включено до фінансування заходів із виконання послуг по утриманню міських кладовищ	–	–	–
35.	Забезпечення встановлення меморіальних дошок у навчальних закладах, у яких навчалися загиблі (померлі) особи, які брали участь в АТО, є учасниками Революції Гідності	Департамент освіти й науки	Міський бюджет	–	–	–
36.	Передплата газет «Проскурів», «Подільські вісті» інвалідам АТО та членам сімей загиблих під час участі в АТО	Управління організаційно - інформаційно і роботи та контролю, управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	30,0	40,0	50,0
37.	Виділення земельних ділянок для індивідуального будівництва учасникам АТО, учасникам Революції Гідності та членам їхніх сімей (відповідно до чинного законодавства)	Управління земельних ресурсів та земельної реформи	–	–	–	–
38.	Запровадження місцевими засобами масової інформації тематичних передач, публікації матеріалів про героїчні вчинки учасників АТО, учасників Революції Гідності	Управління організаційно - інформаційно і роботи та контролю, МТРК «Місто», газета Хмельницької міської ради «Проскурів»	Міський бюджет	–	–	–

Продовження таблиці 2.2.

39.	Закупівля відзнаки «Воля та мужність» для нагородження учасників АТО	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	100,0	100,0	150,0
40.	Забезпечення 50% оплату навчання у вищих навчальних закладах м. Хмельницького учасників АТО, які перебувають на обліку в Єдиному державному реєстрі осіб, які мають право на пільги та зареєстровані в м. Хмельницькому	Управління праці та соціального захисту населення	Міський бюджет	300,0	300,0	300,0
41.	Здійснення будівництва (встановлення) надгробків на могилах загиблих (померлих) учасників АТО на кладовищах м. Хмельницького	Управління праці та соціального захисту населення, СКП «Хмельницька міська ритуальна служба»	Міський бюджет	200,0	100,0	100,0
42.	Надання грошової компенсації учасникам АТО за належні для отримання жилі приміщення	Управління праці та соціального захисту населення, відділ обліку та розподілу житлової площі, управління капітального будівництва	Міський бюджет із передбачених кошторисних призначень	5000,0	5000,0	5000,0
43.	Розробка проекту та встановлення пам'ятника учасникам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України	Управління культури й туризму, управління капітального будівництва	Міський бюджет із передбаченого кошторису	–	–	–

Гарантування правового та соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових дій та членів їхніх сімей є одним із пріоритетних напрямів у діяльності виконавчого комітету Хмельницької міської ради та його структурних підрозділів. Вищезазначені управління, засоби масової інформації, організації та

установи демонструють гарні кількісно-якісні показники в роботі із забезпечення соціально-правових гарантій учасників АТО, Революції Гідності та членів їх родин, що самовіддано боролись за незалежність та єдність нашої держави і продовжують цю святу роботу й нині.

Завдяки активній діяльності всіх суб'єктів соціальної політики міста Хмельницького, було досягнуто високих результатів щодо реалізації в життя всіх напрямів соціальної підтримки та соціальної адаптації комбатантів та членів їх сімей. Попри існуючі проблеми, пов'язані із недостатнім фінансуванням, не досить великою кількістю охоплених оздоровленням та відпочинком дітей, відсутністю великих можливостей у покращенні житлових умов та забезпеченні земельними ділянками всіх потребуючих військовослужбовців, є позитивна динаміка соціально-психологічного забезпечення таких осіб шляхом дотримання державних соціальних гарантій та впровадженням додаткових форм адресної підтримки, надання додаткових гарантій соціального захисту за кошт міського бюджету.